

Saksnr. 14/1798

14. april 2015

Høringsnotat - Skattemessig behandling av verdipapirfond

Innhold

1	INNLEDNING	3
2	SAMMENDRAG AV FORSLAGENE	3
3	GJELDENE REGLER	5
4	PROBLEMER MED GJELDENE REGLER	6
5	DEPARTEMENTETS VURDERINGER OG FORSLAG	7
5.1	Utgangspunkt	7
5.2	Inntekt fra aksjer og rentepapirer	7
5.3	Skattlegging av selve fondet	9
5.4	Skattlegging av andelseierne	11
5.4.1	Utdelinger fra fondet	11
5.4.2	Gevinst eller tap ved realisasjon av andel	12
5.5	Særlig om andeler i underliggende fond	13
5.6	Innberetning fra fondet og andelseiers dokumentasjonsplikt	14
5.7	Ikrafttredelse og overgangsregler	15
5.8	Økonomiske og administrative konsekvenser	15
6	UTKAST TIL LOVENDRINGER	17

1 INNLEDNING

I dag er skattereglene for verdipapirfond basert på en sontring mellom aksjefond og obligasjonsfond. Fond som eier en eller flere aksjer, anses som aksjefond. Beskatningen av aksjefond er tilpasset skattereglene som gjelder for aksjer, mens beskatningen av obligasjonsfond er basert på andre prinsipper og tilpasset rentepapirer.

Det er to hovedproblemer med dagens løsning. Det første er at reglene medfører en viss dobbeltbeskatning av renter i fond med både aksjer og rentepapirer, sammenliknet med direkteide rentepapirer. Det andre er at reglene legger til rette for skattemessige tilpasninger, som følge av at en liten aksjeandel i et fond gjør at hele fondet skattlegges som aksjefond. Disse problemene er nærmere beskrevet i punkt 4.

Departementet foreslår at skattereglene for verdipapirfond ikke lenger skal være basert på en sontring mellom aksjefond og obligasjonsfond. Det foreslås regler som skal gjelde for alle typer verdipapirfond, og som i større grad tar hensyn til at det kan være ulike typer verdipapir i samme fond. De nye reglene vil løse flere av problemene som er knyttet til dagens regelverk.

2 SAMMENDRAG AV FORSLAGENE

Departementet foreslår at det skattemessige skillet mellom aksjefond og obligasjonsfond oppheves, og at alle typer verdipapirfond skal skattlegges etter samme regler. Det foreslås en ny bestemmelse om skattlegging av verdipapirfond i skatteloven § 10-20.

Selve *fondet* skal skattlegges på følgende måte:

Verdipapirfond skal fortsatt være egne skattesubjekter, og skal som i dag følge skattereglene som gjelder for selskaper. Særregelen om at verdipapirfond er fritatt for skatteplikt på gevinst og ikke har fradragsrett for tap ved realisasjon av aksjer i selskaper hjemmehørende i land utenfor EØS, foreslås videreført.

Ved utdeling til andelseierne skal fondet ha fradragsrett for utdeling av renteinntekter. Hvor stor andel av utdelingene som skal anses som renteinntekter, beregnes sjablonmessig ut i fra aksjeandelen i fondet.

I dag er bare aksjefond subjekt etter fritaksmetoden. Dette foreslås endret slik at alle verdipapirfond blir subjekt etter fritaksmetoden.

Andelseierne skattlegges på følgende måte:

- Utdeling fra verdipapirfond med mer enn 90 prosent aksjeandel skattlegges som aksjeutbytte.
- Utdeling fra verdipapirfond med mindre enn 10 prosent aksjeandel skattlegges som renteinntekt.
- Utdeling fra verdipapirfond med mellom 10 og 90 prosent aksjeandel splittes i en del som skattlegges som aksjeutbytte og en del som skattlegges som rente, beregnet forholdsmessig ut i fra aksjeandelen.

Aksjeandelen beregnes ut i fra forholdet mellom verdien av aksjer og andre verdipapirer ved inntektsårets begynnelse. Andeler i andre fond inngår ved beregningen dersom de utgjør mer enn 25 prosent av samlet verdi ved inntektsårets begynnelse. Ved beregningen medtas aksjer som underliggende fond eier direkte, med en tilsvarende forholdsmessig del. Det tas ikke hensyn til aksjer som eies av underliggende fond lenger ned i eierkjeden enn ett ledd.

Bare den delen av andelens inngangsverdi som tilsvarer aksjeandelen i ervervsåret, gir grunnlag for å beregne skjerming etter aksjonærmodellen. Utdeling som skattlegges som renteinntekt, gir ikke rett til fradrag for skjerming eller skattefritak etter fritaksmetoden.

Ved innløsning av andel og andre former for realisasjon, beregnes gevinst og tap på andelen etter vanlige regler. For andelseiere i fond med andre verdipapirer enn aksjer, begrenses skattefritak etter fritaksmetoden forholdsmessig, beregnet ut i fra aksjeandelen i salgsåret og i ervervsåret.

Dersom fondet ikke har innrapportert opplysninger som er nødvendige for å fastsette aksjeandelen ved årsskiftet, må andelseier dokumentere dette. Dersom tilfredsstillende dokumentasjon ikke foreligger, skattlegges utdelingen som rente. Dersom dokumentasjon kun mangler for andel i underliggende fond, anses andelen i fondet som andre verdipapirer enn aksjer.

Reglene foreslås gjort gjeldende fra og med inntektsåret 2016.

3 GJELDENE REGLER

Ulik skattemessig behandling av aksjefond og obligasjonsfond

Den skattemessige behandlingen av verdipapirfond avhenger av om fondet skattemessig anses som aksjefond eller obligasjonsfond. Definisjonen av henholdsvis aksjefond og obligasjonsfond er gitt i skatteloven § 10-1 tredje ledd. Aksjefond defineres som et verdipapirfond som eier en eller flere aksjer, mens obligasjonsfond defineres som et verdipapirfond som etter vedtektene skal plassere midlene i andre verdipapirer enn aksjer. Dette innebærer at kombinasjonsfond anses som aksjefond, også om aksjeandelen i fondet er svært liten.

Aksjefond

Skattlegging av selve fondet:

Aksjefond (herunder kombinasjonsfond) omfattes av fritaksmetoden for beskatning av aksjeinntekter, jf. skatteloven § 2-38 første ledd bokstav b. Det vil si at aksjeutbytte og aksjegevinster fra selskap hjemmehørende i land innenfor EØS som hovedregel er skattefrie på fondets hånd. På nærmere vilkår kan fritaksmetoden også få anvendelse for aksjeutbytte og aksjegevinster fra selskap utenfor EØS. I tillegg er det i skatteloven § 10-31 tredje ledd gitt en særregel om at verdipapirfond er fritatt for skatt av gevinst og ikke har fradragsrett for tap, også ved realisasjon av aksjer i selskaper hjemmehørende utenfor EØS. Utbytte fra aksjer i selskap hjemmehørende utenfor EØS er ikke omfattet av dette fritaket. For utbytte gjelder fritaksmetoden på vanlig måte.

Skattlegging av andelseierne:

For andelseiere som er aksjeselskaper mv., omfattes inntekter fra aksjefond hjemmehørende i land innenfor EØS av fritaksmetoden. For personlige andelseiere omfattes inntekter fra aksjefond av aksjonærmodellen. Det vil si at utbytte og gevinst ut over et skjermingsfradrag er skattepliktig hos personlige andelseiere.

Obligasjonsfond (rentefond)

Skattlegging av selve fondet:

Obligasjonsfond er skattepliktige for sine renteinntekter og salgsgevinster mv. Fondet kan imidlertid kreve fradrag for beløp utdelt til andelseierne, jf. skatteloven § 10-5.

Skattlegging av andelseierne:

Andelseierne er skattepliktige for utdelte inntekter fra fondet, og for gevinst på salg av andel. Verken fritaksmetoden eller aksjonærmodellen får anvendelse ved skattlegging av andelseierne.

4 PROBLEMER MED GJELDENE REGLER

Problemene med gjeldende regler er knyttet til fond som investerer både i aksjer og rentepapirer (kombinasjonsfond). Kombinasjonsfond anses skattemessig som aksjefond.

Reglene for aksjefond er basert på de samme prinsippene for skattlegging som enkeltaksjer, hvor fritaksmetoden og aksjonærmodellen gis anvendelse. Disse prinsippene passer mindre godt for rentepapirer i kombinasjonsfond, noe som gir ulike uheldige utslag:

For det første er det et problem at reglene medfører en viss *økonomisk dobbeltbeskatning* av renter når det er personlige deltakere i fondet. Renter vil være skattepliktige i fondet. Hvis avkastningen på rentepapirene overstiger skjermingsrenten, vil den overskytende delen også bli skattlagt hos andelseierne. Ved direkteide rentepapirer vil avkastningen kun bli skattlagt hos eieren.

For det annet kan reglene om at kombinasjonsfond skal behandles som aksjefond utnyttes til *skattemessige tilpasninger*. Utenlandske kombinasjonsfond er i mange tilfeller fritatt for skatteplikt etter hjemlandets regler. Dersom slike utenlandske fond hovedsakelig investerer i rentepapirer, men har én eller noen få aksjer, skal fondet etter norske skatteregler behandles som et aksjefond. Norske selskaper kan dermed oppnå skattefri renteavkastning ved å investere i slike fond etablert i EØS, ved at fritaksmetoden får anvendelse ved utdelinger fra fondet til selskapene. Norske privatpersoner vil få fullt skjermingsfradrag ved investering i slike fond, slik at renteavkastningen i stor grad blir skattefri. Slike utenlandske fond får et konkurransefortrinn sammenliknet med norske fond.

Departementet er kjent med at slike skattemessige tilpasninger gjøres, og at de aktuelle fondene markedsføres aktivt mot norske investorer. Problemet synes å være tiltakende i omfang.

5 DEPARTEMENTETS VURDERINGER OG FORSLAG

5.1 Utgangspunkt

Bakgrunnen for det skattemessige skillet mellom aksjefond og rentefond er at renteinntekter og aksjeinntekter skattlegges ulikt. For fond som kun eier aksjer eller kun eier rentepapirer, fungerer reglene tilfredsstillende. Men reglene fungerer mindre godt for kombinasjonsfond, og det er behov for endringer.

Etter departementets vurdering kan problemene med dagens regler løses på en hensiktsmessig måte ved å gi felles regler for alle typer verdipapirfond. I stedet for å skille mellom ulike typer fond (ved beskatning av fond og andelseiere), kan det skilles mellom de delene av fondets inntekt som knytter seg til henholdsvis aksjer og rentepapirer.

Et naturlig utgangspunkt for endringene bør være at den skattemessige behandlingen blir likeartet uavhengig av om verdipapirene eies direkte eller gjennom fond.

Departementet foreslår en ny bestemmelse om skattlegging av verdipapirfond i skatteloven § 10-20, som ikke sonderer mellom aksjefond og obligasjonsfond.

De gjeldende bestemmelsene om skattlegging av verdipapirfond er spredt på en rekke ulike paragrafer i skatteloven. En samling av relevante bestemmelser i en paragraf, vil også bidra til å gjøre regelverket mer oversiktlig.

5.2 Inntekt fra aksjer og rentepapirer

Departementet foreslår at det ikke lenger skal sondres mellom aksjefond og obligasjonsfond. I stedet skal skattleggingen tilpasses sammensetningen av aksjer og andre typer verdipapirer i det enkelte fondet. Inntekt fra henholdsvis aksjer og andre typer verdipapirer kan ikke behandles likt i alle sammenhenger.

I noen tilfeller vil fondet ha en kontantbeholdning før investering i verdipapirer er gjort. Fondets midler kan også plasseres i finansielle instrumenter som derivater, jf. verdipapirfondloven § 6-1. De foreslåtte reglene innebærer at det i ulike sammenhenger sondres mellom aksjer og andre verdipapirer. Kontanter og derivater skal ikke regnes som aksjer, men være likestilt med andre verdipapirer. Av forenklingsgrunner brukes

betegnelsene «aksjer» og «rentepapirer»/«renteavkastning» i dette notatet, hvor kontanter og derivater vil være likestilt med rentepapirer.

Det vil være behov for å trekke et skille mellom de delene av fondets inntekt som skal behandles som aksjeutbytte, og de delene som skal behandles som renteavkastning.

Forenklingshensyn tilsier at differensieringen gjøres noe sjablonmessig. Departementet foreslår at utdeling fra

- verdipapirfond med mer enn 90 prosent aksjeandel skattlegges som aksjeutbytte,
- verdipapirfond med mindre enn 10 prosent aksjeandel skattlegges som renteinntekt,
- verdipapirfond med mellom 10 og 90 prosent aksjeandel splittes i en del som skattlegges som aksjeutbytte og en del som skattlegges som rente.

En slik fordeling legges til grunn ved skattlegging av utdelinger fra fondet hos andelseierne, jf. utkast til § 10-20 tredje ledd i skatteloven. Den samme fordelingen legges til grunn for fondets fradragsrett ved utdeling til andelseierne, jf. utkast til § 10-20 første ledd annet punktum. Det vises til nærmere omtale i punkt 5.3 og 5.4.

Reglene forutsetter at *aksjeandelen* i fondet beregnes. Departementet foreslår at aksjeandelen beregnes ut i fra forholdet mellom verdien av aksjer og andre verdipapirer ved inntektsårets begynnelse. Ved å legge fordelingen ved inntektsårets begynnelse og ikke slutt til grunn, oppnås større forutberegnelighet om skattemessig behandling på utdelingstidspunktet. Å knytte beregningen til et forutgående tidspunkt vil også etter departementets vurdering gi et riktigere resultat i de tilfellene andeler realiseres i inntektsåret.

Reglene om beregning av aksjeandel foreslås tatt inn i § 10-20 fjerde ledd i skatteloven.

Andeler i underliggende fond skal også inngå ved beregningen på nærmere betingelser, se nærmere omtale i punkt 5.5.

Den foreslåtte sjablonmessige løsningen virker forenklende ved at skattleggingen av utdelinger blir mer ensartet når fondet har mer enn 90 prosent aksjer eller rentepapirer. En sjablonmessig tilnærming kan i noen tilfeller gi en mindre korrekt beskatning. Men det må tas i betraktning at systemet uansett ikke vil kunne gi en beskatning av utdelinger som samsvarer fullt ut med hvordan opptjeningen i fondet fordeler seg på aksjer og andre verdipapirer. Innenfor rammene av et enkelt og praktikabelt system lar det seg ikke gjøre å ta hensyn til at det kan være forskjeller i sammensetningen av ulike typer verdipapirer i fondet på opptjeningstidspunktet og på utdelingstidspunktet, og

hvordan den faktiske opptjeningen fordeler seg mellom disse. Dersom reglene skulle ta hensyn til slike endringer, ville de blitt vesentlig mer kompliserte. Etter departementets vurdering vil de foreslåtte reglene innebære en tilstrekkelig presis løsning. Hensynet til en mest mulig korrekt beskatning må avveies mot hensynet til praktikabilitet og enkelhet.

5.3 Skattlegging av selve fondet

Departementet foreslår at verdipapirfond fortsatt skal være egne skattesubjekter. At verdipapirfond er egne skattesubjekter framgår av skatteloven § 2-2 første ledd bokstav e. Denne bestemmelsen nevner ikke verdipapirfond eksplisitt, men slike fond anses som «sammenslutning som noen eier formuesandeler i eller mottar inntektsandeler fra». Det foreslås ingen endringer i denne bestemmelsen.

Utgangspunktet i dagens regler er at inntektsbeskatningen av verdipapirfond følger reglene for inntektsbeskatning av selskaper, jf. skatteloven § 10-1 første ledd annet punktum. Etter departementets forslag skal dette fortsatt være utgangspunkt for skattlegging av fondene.

På følgende punkter foreslås det materielle endringer i reglene om skattlegging av selve verdipapirfondet:

For det første foreslås det at skatteloven § 10-1 tredje ledd oppheves. Denne bestemmelsen gir en definisjon av henholdsvis aksjefond og obligasjonsfond, og vil ikke lenger være nødvendig når det gis felles regler for alle typer verdipapirfond.

For det annet foreslås endringer i skatteloven § 2-38. Etter § 2-38 første ledd bokstav b er aksjefond subjekt etter fritaksmetoden. Departementet foreslår at bestemmelsen endres slik at alle typer verdipapirfond blir subjekt etter fritaksmetoden. En slik endring er nødvendig for å unngå økonomisk dobbeltbeskatning i verdipapirfond som eier aksjer.

For det tredje foreslås bestemmelsen i skatteloven § 10-5 om at obligasjonsfond kan kreve fradrag i inntekten for beløp utdelt til andelseierne opphevet. En tilsvarende bestemmelse om fradragsrett foreslås i stedet tatt inn i skatteloven § 10-20 første ledd, men med viktige endringer. Som følge av at det skal gis felles regler for alle verdipapirfond, endres anvendelsesområdet for bestemmelsen til å gjelde verdipapirfond generelt. Fordi fradragsretten nå også skal gjelde fond som eier aksjer, bør fradragsretten begrenses i slike fond. Dersom man ga fradrag for den delen av

utdelingen som er aksjeinntekt, ville den totale beskatningen av aksjeinntekt bli gunstigere enn om andelseierne eide aksjene direkte. Departementet foreslår at fradragsretten begrenses til den delen av utdelingen som svarer til andelen som skattlegges som rente hos andelseierne, jf. nærmere omtale i punkt 5.2. Det foreslås en bestemmelse om dette i § 10-20 første ledd annet punktum.

Den foreslåtte bestemmelsen i § 10-20 første ledd annet punktum om begrensning av fradragsretten, innebærer i en bestemt sammenheng et avvik fra prinsippet om likebehandling av verdipapirer som eies direkte og gjennom fond: For aksjer i selskaper i *lavskatteland* vil den skattemessige behandlingen bli forskjellig avhengig av om aksjen eies direkte eller gjennom selskap. Når norske personlige aksjonærer eier slike aksjer *direkte*, vil aksjonærmodellen få anvendelse uansett hvor selskapet er hjemmehørende. Norske personlige aksjonærer vil derfor få fradrag for skjerming selv om selskapet som utbetaler utbyttet er hjemmehørende i et lavskatteland. Utbyttet blir med andre ord ikke skattlagt i sin helhet, kun den delen som overstiger skjermingsfradraget. Når slike aksjer eies *gjennom fond* i Norge, blir beskatningen strengere. Utbyttet vil i sin helhet bli skattlagt i fondet, i tillegg til at det skattlegges etter aksjonærmodellen ved utdeling til personlig deltaker i fondet. At utbyttet blir fullt skattlagt i fondet er et resultat av at fritaksmetoden ikke vil få anvendelse når fondet mottar utbyttet, uten at dette motsvares av senere fradrag ved utdeling fra fondet. Etter departementets vurdering er en slik forskjell velbegrunnet, og må ses i sammenheng med den innstramningen som foreslås i aksjonærmodellen i NOU 2014: 13 Kapitalbeskatning i en åpen økonomi. I punkt 6.3 i NOU 2014: 13 foreslås det at aksjonærmodellen endres slik at den ikke skal gjelde for inntekter aksjer i selskap etablert utenfor EØS.

Den gjeldende bestemmelsen i skatteloven § 10-31 tredje ledd om at verdipapirfond er fritatt for skatteplikt på gevinst og ikke har fradragsrett for tap ved realisasjon av aksjer i selskap utenfor EØS, foreslås videreført uten realitetsendringer. Men bestemmelsen foreslås flyttet til § 10-20 annet ledd. Bakgrunnen for denne bestemmelsen er konkurransemessige hensyn, se nærmere omtale i Ot.prp. nr. 92 (2004-2005) kapittel 6.

Det vises til utkast til endring av skatteloven § 2-38 første ledd bokstav b, forslag om opphevelse av skatteloven § 10-1 tredje ledd og utkast til ny bestemmelse i skatteloven § 10-20 første ledd.

5.4 Skattlegging av andelseierne

5.4.1 Utdelinger fra fondet

Utdelinger fra verdipapirfond skattlegges hos andelseierne etter reglene om utbytte i skatteloven § 10-10 flg. Det gjelder både for utdelinger fra aksjefond og fra obligasjonsfond. Dette utgangspunktet foreslås videreført.

Etter gjeldende regler er det viktige forskjeller i beskatningen av utdelinger fra aksjefond og obligasjonsfond. Utdeling fra *obligasjonsfond* gir ikke rett til fradrag for skjerming, jf. skatteloven § 10-12 første ledd siste punktum. Ved utdeling fra slike fond gjelder heller ikke fritaksmetoden. Ved utdeling fra *aksjefond* gjelder derimot aksjonærmodellen og fritaksmetoden. Disse forskjellene gjenspeiler at aksjonærmodellen og fritaksmetoden gjelder for aksjer, men ikke for rentebærende papirer.

Når det ikke lenger skal sondres mellom aksjefond og obligasjonsfond, må skattleggingen tilpasses sammensetningen av aksjer og andre typer verdipapirer i fondet. Det vises til den foreslåtte bestemmelsen i skatteloven § 10-20 tredje ledd om skattlegging av utdelinger fra fondet som henholdsvis aksjeutbytte og renteinntekt, jf. nærmere omtale i punkt 5.2.

For den delen av utdelinger fra fondet som skattlegges som aksjeutbytte, skal *aksjonærmodellen* gjelde. Det vil si at det gis fradrag for skjerming når personlige andelseiere mottar utdeling fra fondet som regnes som aksjeutbytte. Bare den delen av utdelingen som overstiger et beregnet skjermingsfradrag, blir skattepliktig hos andelseieren. Ved beregning av skjermingsfradrag skal den delen av andelens inngangsverdi som tilsvarer aksjeandelen i ervervsåret, være skjermingsgrunnlag. Dette fremgår av utkastet til § 10-20 femte ledd.

Det skal bare gis fradrag for skjerming i den delen av utdelingen som regnes som aksjeutbytte, ikke den delen som skattlegges som renteinntekt. Dette fremgår av utkastet til § 10-20 sjette ledd.

På tilsvarende måte skal *fritaksmetoden* gjelde for den delen av utdelingen som regnes som aksjeutbytte, men ikke for den delen som skattlegges som renteinntekt. Også dette fremgår av utkastet til § 10-20 sjette ledd.

Den nåværende bestemmelsen i skatteloven § 10-12 første ledd siste punktum om at utdeling fra obligasjonsfond ikke gir rett til fradrag for skjerming, vil det ikke lenger være behov for. Denne bestemmelsen foreslås opphevet.

5.4.2 Gevinst eller tap ved realisasjon av andel

Etter gjeldende rett er utgangspunktet at gevinster og tap ved innløsning av andel i verdipapirfond skattlegges etter reglene om gevinstbeskatning av aksjer mv. i skatteloven §§ 10-30 til 10-37. Det samme gjelder ved annen realisasjon enn innløsning. Dette gjelder både for andeler i aksjefond og i obligasjonsfond. Departementet foreslår at utgangspunktet fortsatt skal være at realisasjon skattlegges etter skatteloven §§ 10-30 til 10-37. Det vises til utkast til § 10-20 syvende ledd første punktum i skatteloven.

Etter gjeldende regler får aksjonærmodellen og fritaksmetoden anvendelse for andeler i aksjefond, men ikke i obligasjonsfond. Når det skattemessige skillet mellom aksjefond og obligasjonsfond opphører, må reglene utformes slik at fritaksmetoden og aksjonærmodellen kun får anvendelse for den delen av en realisasjonsgevinst som anses for å ha tilknytning til aksjer i fondet.

Fritaksmetodens anvendelse på realisasjonsgevinster på andeler i verdipapirfond, bør begrenses til den delen av gevinsten som gjenspeiler andelen av aksjer i fondet. Departementet foreslår en bestemmelse om dette i utkastet til § 10-20 syvende ledd annet punktum. Tilsvarende skal gjelde for tap, jf. syvende ledd tredje punktum. Ved beregning av aksjeandelen i fondet, legges gjennomsnittet av andelen i ervervs- og salgsåret til grunn. Reglene om aksjeandel i utkastet til § 10-20 tredje og fjerde ledd skal få tilsvarende anvendelse ved beregning av aksjeandelen i ervervs- og salgsåret. Det vises til utkast til § 10-20 syvende ledd fjerde punktum.

Et eksempel kan belyse hvordan § 10-20 tredje og fjerde ledd skal få tilsvarende anvendelse ved gevinstberegningen:

Den faktiske aksjeandelen i fondet ved begynnelsen av ervervsåret er 92 prosent, og ved begynnelsen av salgsåret 70 prosent. Fondet har ikke andeler i underfond som overstiger mer enn 25 prosent av samlet verdi, verken i ervervsåret eller i salgsåret. Ved beregningen vil det da bli lagt til grunn en aksjeandel på 100 prosent for ervervsåret og 70 prosent for salgsåret, jf. tredje ledd bokstav a og c. Den beregnede andelen vil bli $(100+70)/2 = 85$ prosent. For andelseiere som oppfyller vilkårene for skattefritak for gevinsten etter fritaksmetoden, vil fritaket være begrenset til denne andelen av gevinsten.

Aksjonærmodellen innebærer at det ved realisasjon av andel gis fradrag for ubenyttet *skjerming* ved beregningen av gevinst eller tap, jf. skatteloven § 10-31 første ledd annet punktum. Det følger av skatteloven § 10-31 første ledd tredje punktum at fradrag for ubenyttet *skjerming* ikke kan overstige realisasjonsgevinsten. Når denne bestemmelsen skal anvendes ved realisasjon av andel i verdipapirfond, oppstår spørsmålet om hele realisasjonsgevinsten på andelen skal medregnes, eller kun den delen som anses å ha tilknytning til aksjer. Prinsippet om likebehandling med direkteide aksjer, tilsier at avregningsgrunnlaget for ubenyttet *skjerming* begrenses til den forholdsmessige del av realisasjonsgevinsten som har tilknytning til aksjer. På den annen siden taler forenklingshensyn mot en slik begrensning, og i stedet for at ubenyttet *skjerming* kan utnyttes i *hele* gevinsten. Departementet foreslår sistnevnte løsning. Etter departementets vurdering følger en slik løsning av en naturlig fortolkning av lovteksten, uten at særskilt regulering er nødvendig.

Det følger av skatteloven § 10-30 tredje ledd at gevinstbeskatningsreglene i skatteloven §§ 10-30 til 10-37 ikke får anvendelse på andeler i verdipapirfond når disse er eid i forbindelse med individuelle pensjonsavtaler og avtalen er inngått mellom andelseier og forvaltningsselskap. Tilsvarende gjelder for andel i verdipapirfond som er eiet i forbindelse med innskuddspensjon etter innskuddspensjonsloven. I disse tilfellene vil skatteplikten fullt ut bero på særreglene om pensjonsbeskatning. Departementet foreslår at dette unntaket videreføres, men at bestemmelsen i § 10-30 tredje ledd flyttes til § 10-20 åttende ledd.

5.5 Særlig om andeler i underliggende fond

Verdipapirfond kan investere i andre fond («underliggende fond»). Andeler i andre fond reiser flere spørsmål om skattemessig behandling:

- Hvordan skal *utdelinger* fra andre fond skattlegges i eierfondet?
- Hvordan skal *realisasjonsgevinster eller -tap* på andeler i andre fond behandles i eierfondet?
- Hvordan skal andeler i andre fond hensyntas når man beregner *forholdet mellom aksjer og andre verdipapirer* i eierfondet? Herunder oppstår spørsmål om/hvordan man skal hensynta andeler i underliggende fond gjennom *flere ledd* (hvor et underliggende fond eier andeler i andre fond)?

Det foreslås at de vanlige reglene om skattlegging av utdelinger fra fondet skal gjelde også når andelseieren er et verdipapirfond. Det vil si at bestemmelsene i utkastet til § 10-20 tredje ledd også får anvendelse i denne situasjonen. Det samme gjelder reglene

om gevinst eller tap ved realisasjon av andeler i verdipapirfond, jf. utkast til § 10-20 syvende ledd.

Ved beregning av forholdet mellom aksjer og andre verdipapirer i et verdipapirfond, tilsier forenklingshensyn at det ses bort i fra andeler i underliggende fond når den samlede verdien av slike andeler er mer beskjeden. Dette forenklingshensynet gjør seg særlig gjeldende for andeler i utenlandske fond hvor fondet ikke selv innberetter til Skatteetaten. I slike tilfeller vil det påhvile den enkelte andelseier å dokumentere sammensetningen av aksjer og andre verdipapirer i fondet, se punkt 5.6 i dette notatet. Etter departementets vurdering vil det være en rimelig avveining mellom hensynet til forenkling og nøyaktighet å sette en verdigrense ved 25 prosent. Det vil si at det ses bort i fra andeler i underliggende fond når slike andeler utgjør 25 prosent eller mindre av verdiene i eierfondet ved inntektsårets begynnelse. Det foreslås at dette skal gjelde generelt, uavhengig av om det underliggende fondet har innberettet sammensetningen av andeler til Skatteetaten. Når verdien av andeler i underliggende fond utgjør mer enn 25 prosent ved inntektsårets begynnelse, medtas aksjer i det underliggende fondet på samme tidspunkt ved beregningen, men korrigert for eierandelen i det underliggende fondet. Kun aksjer medregnes, ikke andeler i andre aksjefond. Det vises til utkast til § 10-20 fjerde ledd annet og tredje punktum.

Forenklingshensyn tilsier klart at det kun tas hensyn til andeler i underliggende fond i ett ledd, og departementet foreslår en slik løsning. Etter verdipapirfondloven § 6-2 første ledd er det uansett en begrensning på hvor mye underfondet kan plassere i nye fondsandeler. Etter denne bestemmelsen kan underfondet maksimalt investere 10 prosent av eiendelene i nye fondsandeler.

5.6 Innberetning fra fondet og andelseiers dokumentasjonsplikt

Den foreslåtte løsningen forutsetter at fordelingen i verdipapirfondet mellom aksjer og andre verdipapirer ved årsskiftet er kjent. Departementet legger opp til å fastsette forskriftsbestemmelser med hjemmel i ligningsloven § 5-9 som pålegger norske verdipapirfond å innrapportere slike forholdstall til Skatteetaten. Også utenlandske verdipapirfond vil kunne få anledning til å innrapportere slike forholdstall.

Departementet foreslår at andelseier selv må dokumentere slike forholdstall dersom fondet ikke har innrapportert dette. Dersom tilfredsstillende dokumentasjon ikke blir fremlagt for Skatteetaten, vil utdelinger fra fondet bli skattlagt som rente. Dersom dokumentasjonen kun mangler for andel i underliggende fond, anses andeler i det underliggende fondet som andre verdipapirer enn aksjer.

Det vises til utkast til § 10-20 niende ledd i skatteloven.

5.7 Ikrafttredelse og overgangsregler

Endringene foreslås gjort gjeldende fra 1. januar 2016.

I enkelte sammenhenger reiser forslaget spørsmål om overgangsregler. Forslaget i § 10-20 femte ledd om skjermingsgrunnlag og forslaget i syvende ledd om gevinstberegning forutsetter at fordelingen mellom aksjer og andre verdipapirer i ervervsåret er kjent. For andeler i verdipapirfond som ble anskaffet før de nye reglene trer i kraft, foreslås at fordelingen mellom aksjer og andre verdipapirer på ikrafttredelsestidspunktet skal legges til grunn (sammen med opprinnelig kostpris).

Ubenyttet skjermingsfradrag fra tidligere år, vil bli fremført på vanlig måte, uavhengig av regelendringene.

Det vises til forslag til ikrafttredelses- og overgangsbestemmelse.

5.8 Økonomiske og administrative konsekvenser

De foreslåtte endringene forventes ikke å få administrative konsekvenser av større betydning i Skatteetaten.

For verdipapirfond innebærer endringene at de blir pålagt å innrapportere sammensetningen av aksjer og andre verdipapirer ved hvert årsskifte. Denne ulempen må avveies mot de fordelene endringene vil innebære i form av en mer konsistent beskatning av fond med ulike typer verdipapirer.

For andelseierne vil det kunne oppstå ny dokumentasjonsplikt i en sammenheng. Det gjelder når fondet ikke selv innrapporterer sammensetningen av aksjer og andre verdipapirer. Andelseier må da selv dokumentere slik sammensetning, for å unngå at hele utdelingen fra fondet i det aktuelle året, skattlegges som rente. Det vises til omtalen i punkt 5.6.

De foreslåtte endringene vil bidra til å motvirke økonomisk dobbeltbeskatning i enkelte tilfeller, og hindre uheldige skattetilpasninger. Departementet har ikke tilstrekkelig datagrunnlag til å beregne de provenymessige konsekvensene av dette. Departementet vil imidlertid påpeke at endringene vil gi mer likeartede rammebetingelser for ulike

typer norske og utenlandske fond, og bidra til en mer rettferdig konkurransesituasjon i markedet.

6 UTKAST TIL LOVENDRINGER

I

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endringer:

§ 2-38 første ledd bokstav b skal lyde:

b. *verdipapirfond*,

§ 10-1 tredje ledd oppheves.

§ 10-5 oppheves.

§ 10-12 første ledd siste punktum oppheves.

Ny § 10-20 skal lyde:

§ 10-20 Verdipapirfond

- (1) Verdipapirfond kan kreve fradrag i inntekten for beløp som deles ut til andelseierne. Fradrag kan kreves for den delen av utdelingen som skattlegges som rente hos andelseierne etter tredje ledd.
- (2) Verdipapirfond er fritatt for skatteplikt på gevinst og har ikke fradragsrett for tap ved realisasjon av aksjer i selskaper hjemmehørende i land utenfor EØS.
- (3) Ved utdeling fra fondet skattlegges andelseierne på følgende måte:
 - a) Utdeling fra verdipapirfond med mer enn 90 prosent aksjeandel skattlegges som aksjeutbytte.
 - b) Utdeling fra verdipapirfond med mindre enn 10 prosent aksjeandel skattlegges som renteinntekt.
 - c) Utdeling fra verdipapirfond med mellom 10 og 90 prosent aksjeandel splittes i en del som skattlegges som aksjeutbytte og en del som skattlegges som rente, beregnet forholdsmessig etter fjerde ledd.
- (4) Aksjeandelen beregnes ut i fra forholdet mellom verdien av aksjer og andre verdipapirer ved inntektsårets begynnelse. Andeler i andre fond inngår ved beregningen dersom de til sammen utgjør mer enn 25 prosent av samlet verdi ved inntektsårets begynnelse. Ved slik beregning medtas aksjer som underliggende fond eier direkte, med en tilsvarende forholdsmessig del.

- (5) Bare den delen av andelens inngangsverdi som tilsvarer aksjeandelen i ervervsåret, er skjermingsgrunnlag etter § 10-12.
- (6) Utdeling som skattlegges som renteinntekt etter tredje ledd, gir ikke rett til fradrag for skjerming eller skattefritak etter § 2-38.
- (7) Gevinst ved realisasjon av andel i verdipapirfond skattlegges etter § 10-30 flg. For andelseiere i fond med andre verdipapirer enn aksjer, begrenses skattefritak for gevinst etter § 2-38 forholdsmessig til den beregnede aksjeandelen i fondet. Tilsvarende gjelder for tap. Gjennomsnittet av aksjeandelen i ervervsåret og i salgsåret legges til grunn. Tredje og fjerde ledd gjelder tilsvarende ved beregning av aksjeandelen i ervervsåret og i salgsåret.
- (8) Sjette ledd får ikke anvendelse på andeler i verdipapirfond når disse er eid i forbindelse med individuell pensjonsavtale etter § 6-47 første ledd c når avtalen er inngått mellom andelseier og forvaltningsselskap. Tilsvarende gjelder for andel i verdipapirfond som er eid i forbindelse med innskuddspensjon etter innskuddspensjonsloven.
- (9) Dersom fondet ikke har innrapportert opplysninger som er nødvendige for å fastsette aksjeandel etter fjerde ledd, må andelseier dokumentere dette. Dersom tilfredsstillende dokumentasjon ikke foreligger, skattlegges utdelingen som rente. Dersom dokumentasjon kun mangler for andel i underliggende fond, anses andelen i fondet som andre verdipapirer enn aksjer.

§ 10-30 tredje ledd oppheves.

§ 10-31 tredje ledd oppheves.

II

Endringene under I trer i kraft straks, og får virkning fra og med inntektsåret 2016.

For andeler i verdipapirfond som ble ervervet før 1. januar 2016, skal aksjeandelen per 1. januar 2016 legges til grunn ved bruk av reglene om ervervsår i § 10-20 femte og syvende ledd.